

Jan Björklund: Almedalstal 2009

Talare

Jan Björklund
Partiledare

Datum

29 juni 2009

Plats

Almedalen, Visby

Atefah Sahaaleh blev 16 år gammal. Hon avrättades genom hängning på ett torg inför publik i den iranska staden Neka. Hon ansågs ha brutit mot sharialagen om kyskhhet.

Atefah hade upprepade gånger blivit våldtagen av en 55-årig man med bakgrund i de islamistiska säkerhetsstyrkorna. Enligt BBC finns inga domstolshandlingar att ta del av, men Atefah hade erkänt att hon blivit våldtagen av den äldre manen, varpå domstolen dömde henne till döden genom hängning.

Iran är en av världens värsta diktaturer. Kvinnor lever under ett förtryck som kan jämföras med europeisk medeltid. Homosexuella döms till döden bara för att de är homosexuella.

Iran är dessutom en regional stormakt. Deras stöd till terroriströrelser i Mellanöstern har orsakat tiotusentals oskyldiga människors död, och försvårar en lösning av Israel-Palestina-konflikten.

Inget skulle betyda så mycket för fred och frihet i Mellanöstern som om den islamistiska diktaturen i Iran ersattes av en demokratisk regering.

Det är hög tid att dessa tyranner, förklädda till präster, lämnar ifrån sig makten till demokratiskt valda ledare.

Det är nu knappt tjugonio timmar kvar till att Sverige är ordförande i den Europeiska unionen. Ordförandeskapet fick en bra start på valdagen den sjunde juni. Aldrig förr har svenska folket röstat så pro-europeiskt. De EU-fientliga partierna gick kraftigt bakåt. Som en följd av finanskrisen har svenska folket

också blivit väsentligt mer euro-vänligt.

Nu har euron prövats i snart tio år. Provet har utfallit positivt. Finanskrisen har mötts mera kraftfullt genom euro-ländernas samarbete än om varje land skulle agerat var för sig, där valutaspekulanter hade utnyttjat olika valutors svängningar.

Jag utgår från att även Mona Sahlin har sett vad euro-samarbetet har betytt för Europa de senaste nio månaderna. Därför är deras slutsats ytterst märklig. Mona Sahlin säger nu att euro-frågan i Sverige tidigast får diskuteras 2015. För det kan väl inte vara så att hänsynen till Lars Ohly väger tyngre för Mona Sahlin än hänsynen till svenskarnas ekonomi och välfärd?

Vi liberaler drar den rakt motsatta slutsatsen efter att ha studerat finanskrisen:

Det är dags för Sverige att införa euron!

”Mer till allt och alla.”

Där har vi den solklara valaffischen för de rödgröna partierna inför nästa års val. Det finns inte en enda statsutgift de inte vill öka. Alla ska få mer. Ingen behöver betala. Otroligt! Vilket erbjudande!

I verklighetens värld är det förstås annorlunda. Spanien och Storbritannien är de två största EU-länderna med socialdemokratiska regeringar. De har fört en traditionell socialdemokratisk politik, ”mer till allt och alla”. Dessa länder tillhör nu värstingarna i industrivärlden med ekonomiska problem. Spaniens arbetslöshet är mer än dubbelt så hög som Sveriges. Storbritanniens budgetunderskott är bland de största i den industrialiserade världen. Dessa länder står nu inför omfattande saneringsbehov, nedskärningar av offentlig service och skattehöjningar för vanligt folk.

I Sverige har vi fört en klok och långsiktig ekonomisk politik. I år stimulerar vi ekonomin med 50 miljarder kronor över statsbudgeten, till kommunerna, infrastruktur, forskning, ROT-avdrag, skattesänkningar för arbete och för att anställa fler. Vi tillhör de länder i Europa som gör de kraftigaste stimulanserna 2009. Oppositionens kritik att vi är passiva faller platt till marken.

När vänsterns talesmän ska beskriva hur alla nya utgifter ska betalas talar de diffust om skattehöjningar för de rikaste. Att de blir diffusa beror på att budskapet är en stor bluff. De större förmögenheterna i Sverige är inte tillräckligt stora eller tillräckligt många för att räcka till annat än en liten bråkdel av de utgifter som lovas ut. Hela idén är dessutom teoretiskt fel tänkt; om vi inför en konfiskatorisk beskattning på förmögenheter i vårt land, kommer dessa omedelbart att flyttas till ett annat land. Fråga Ingvar Kamprad varför IKEA numera ägs i Nederländerna i stället för i Sverige!

Men när Mona Sahlin pressades i Agendas partiledardebatt erkände hon att Socialdemokraterna lovar höjda inkomstskatter för alla. Vänsterpartiet lovar rejält höjda inkomstskatter. De vill höja skatten för låginkomsttagare, till exempel ett vårdbiträde, med mer än tusen kronor i månaden.

Jag har letat för att hitta några ekonomer som tycker att det är en bra idé att höja skatterna i lågkonjunktur. Jag har faktiskt inte hittat någon.

Jag har lärt mig tvärtom; att när det är lågkonjunktur så bör ekonomin stimuleras, till exempel genom sänkta skatter. Att staten drar in köpkraft just när det är lågkonjunktur vore direkt kontraproduktivt.

Vänsterpartiets recept för att komma ur krisen är det mest häpnadsväckande. Så sent som för två veckor sedan skriver de i en reservation i riksdagen: ”Vi ifrågasätter systemet med utgiftstak som gör det svårare att genomföra olika typer av sociala reformer på statsbudgetens utgiftssida.” Bort med budgetreglerna. Brassa på bara. Att effekterna ganska snart skulle bli stora räntehöjningar berättar de inte. Låga räntor är nu en förutsättning för återhämtning. Men på det har ju Miljöpartiet en lösning; de har ju faktiskt stämmobeslut på att räntor ska förbjudas.

Miljöpartiet är det parti som nu får anpassa sig snabbast i den rödgröna kartellen. Rättning vänster! Miljöpartiet grundades som ett alternativt parti, ett anti-etablissemangsparti. De var emot storskalighet, mot staten, för individens frihet, mot kollektivism.

Nu måste jag säga att jag ser inget parti som i så hög grad låter sin politik styras av målet att erövra ministerposter. Plötsligt ska skattetrycket höjas, tycker Miljöpartiet. Plötsligt är fackets rättigheter viktigare än individens. Plötsligt ska

friskolor bekämpas. Anpassligheten är stor. Makt och poster är målet.

Förr brukade man skämta om Miljöpartiet att deras politik var som en vattenmelon: grön utanpå, men röd inuti. Numera måste man säga att Miljöpartiets politik börjar likna tomaten: röd både inuti och utanpå.

Sofie är 26 år och numera kökschef på Öland.

Sofie blev först arbetslös direkt efter gymnasiet. Hon kände att restaurangbranschen var hennes intresse. Hon gick till arbetsförmedlingen som tipsade henne om lärlingsutbildning.

Så hon gick fyra års kockutbildning som lärling. Hon fick en låg lärlingslön. Hon fick jobb på den restaurang där hon var lärling, när själva utbildningen väl var slut.

Det är bara det att Sofies utbildning har inte varit tillåten i Sverige. Det var faktiskt den svenska arbetsförmedlingen som rekommenderade henne att söka lärlingsutbildningen i Danmark.

Sverige har en högre ungdomsarbetslöshet än många av våra grannländer. Detta har inte bara med krisen att göra, utan vi har haft en högre ungdomsarbetslöshet under många år och under olika regeringar.

I Danmark och Tyskland bedrivs yrkesutbildning som lärlingsutbildning. En 17-åring som vill utbilda sig inom ett yrke blir lärling på en arbetsplats, får en låg lärlingslön och läser in teoretiska ämnen på ett yrkesgymnasium. Om utbildningen lyckas, så får lärlingen ofta fast anställning efter att lärlingsperioden är slut.

I Sverige är tanken att man ska lära sig ett yrke genom tre år i gymnasieskolan, där man bygger en kopia av bilverkstan inne i skolans lokaler, och där alla yrkes elever dessutom tvingats läsa in teoretisk högskolebehörighet. Detta har lett till att många elever hoppar av gymnasiet. För den som har hoppat av är det svårt att få jobb.

Det är hög tid att byta politik. Vi måste sänka tröskeln mellan utbildningsväsendet och arbetsmarknaden. Fler ungdomar måste slussas in i

jobb, inte ut i arbetslöshet.

Som en följd av alliansens beslut har de 3600 första lärlingarna i Sverige just gått ut första ring. De rödgröna partierna kräver nu att även dessa elever ska tvingas läsa in teoretisk högskolebehörighet, annars sorterar vi säger de. Men följderna av en sådan politik skulle vara att en stor mängd lärlingar skulle hoppa av och i stället bli arbetslösa.

En annan orsak till den höga svenska ungdomsarbetslösheten är de höga svenska ingångslönerna. Frågan är egentligen vem som har tjänat på detta? Fler yngre blir arbetslösa och de äldre upplever en otillräcklig löneutveckling.

En ung människa som blir arbetslös och som ännu inte har hunnit forma ett eget vuxenliv löper stora risker av ett långvarigt utanförskap; vänja sig vid att bli försörjd utan att arbeta; att börja ägna ledig tid åt destruktiva beteenden. Att bekämpa arbetslöshet är alltid viktigt, men av sociala skäl är ungdomsarbetslöshet ännu viktigare att motarbeta.

Folkpartiet har idag presenterat ett förslag om en ny anställningsform, lärlingsanställning, som riktar sig till unga mellan 16 och 21 år. I en lärlingsanställning har man lägre lön och mer begränsat anställningsskydd än den som är vuxen, har erfarenhet och kompetens.

Håll i er nu, för nu ska jag säga något som fram tills nu har varit starkt kontroversiellt att säga i Sverige:

Det är bättre att en 20-åring får ett lärlingsjobb med en låg lön, än att 20-åringen går arbetslös med socialbidrag.

Wilhelmina Skogh växte upp här på gotländska Fårö. Hon föddes 1849 och uppfostrades av sin mormor under mycket enkla förhållanden. Tolv år gammal tog hon ångbåten till Stockholm och arbetade som diskerska och bestämde sig för att lära sig restaurangyrket.

Wilhelmina Skogh kom under sitt yrkesliv i turistnäringen att bli en stor entreprenör. Hon kom på idén att bygga bekväma hotell nära järnvägsstationerna. Hon lärde svenskarna att äta grönsaker till köttet, som man gjorde på kontinenten. 1902 blev hon, Wilhelmina från Fårö, direktör för

Grand Hotel i Stockholm.

Hennes livsresa hade inte varit möjlig utan två liberala reformgenombrott på 1800-talet: För det första avskaffandet av skråväsendets monopol och införandet av fri konkurrens på marknaden. För det andra att kvinnor tilläts driva företag.

Wilhelmina Skogh är ett exempel på hur människors potential kan frigöras när nya möjligheter öppnas. Det är politikens uppgift att undanröja sådana hinder.

Mot de konservativa har liberaler i århundraden fått ta striden att friheten ska delas av alla. Det är en nyliberal myt att ett samhälle fullständigt fritt från politiska beslut skulle leda till största möjliga lycka för alla. En bra skola för alla är till exempel grunden för att också de mindre lyckligt lottade ska kunna. En bra skola för alla kräver åtaganden från samhället. En bra skola kompenserar för sämre förutsättningar i hemmet.

Mot vänstern har liberaler kämpat mot Jantelagen. Denna inställning att alla ska stöpas i samma form. Ingen ska få sticka ut. Ingen ska få tro att de är nåt – annat än en kugge i ett maskineri, eller en liten del av ett stort grått kollektiv. Att staten vet bättre än människorna.

Dessutom tjänar vi alla på att enskildas potential utnyttjas. Ett liberalt fundament är att ett samhälle genom att ta tillvara och värna det individuella också skapar välfärd för alla.

En människas insatser ska inte värderas utifrån social bakgrund, utan efter vad han eller hon faktiskt uträttar. Men människor kommer att utnyttja sina livschanser olika. Olika människor gör olika livsval. Det är inte politikernas uppgift att korrigerar alla livsval.

Socialdemokratisk jämlikhet betyder att alla ska bli likadana.

Liberal jämlikhet utgår från att människor är olika och att vi inte ska stöpa alla i samma form. Men alla ska ha likvärdiga chanser och möjligheter.

Låt mig peka på några strategiska områden i samhället som måste reformeras och attityder som måste förändras så att fler människor ska kunna utvecklas

längre än idag. För det första skolan.

Om man brinner för lika möjligheter trots olika bakgrund, då är utbildningen nyckeln.

Vi drivs av en enkel men kontroversiell princip. Jämlikhet är inte att alla nittonåringar som lämnar gymnasiet efter tolv år i skolan kan exakt lika mycket, eller lika lite. Jämlikhet är att alla skolelever ska få de bästa möjliga förutsättningarna att utvecklas så långt de kan, utifrån sina individuella förutsättningar.

Den enskilt viktigaste förändringen i den nya skollag som jag presenterade för ett par veckor sedan är att elever med svårigheter får rätt till extra stöd, och att föräldrar kan överklaga om de är missnöjda med stödet.

Elever som mår dåligt, fysiskt eller psykiskt, presterar sämre i skolan. En viktig ambitionshöjning i den nya skollagen är att alla elever ska ha tillgång till skolhälsovård och elevvård, oavsett vilken kommun de bor i, eller om de går i kommunal skola eller friskola. Detta är två viktiga reformer för att öka chanser och möjligheter för elever med svårigheter i skolan.

Men låt mig nämna en annan grupp elever som inte heller har fått möjlighet att utveckla sin fulla potential. De riktigt studiebegåvade eleverna.

I den nya skollagen föreslås att elever med mycket hög begåvning i till exempel matematik eller naturvetenskap ska kunna få gå i särskilda klasser för att där utvecklas snabbare. De tre rödgröna partierna skriker nu i högan sky för att stoppa detta. Men varför?

Varför är det okej att elever som är duktiga i idrott eller musik går i särskilda elitklasser, men inte elever som är duktiga i teoretiska ämnen? Varför ska högpresterande elever sitta och rulla tummarna och vänta in övriga i klassrummet? På vilket sätt skapar detta jämlikhet? Jo, jag förstår att det skapar jämlikhet, om man anser att jämlikhet är att alla ska uppnå exakt samma resultat när skoltiden är slut.

I skolpolitiken blir det tydligt att två olika ideologiska synsätt ställs mot varandra.

Vårt synsätt är det motsatta;

Individualisering därför att människor är olika, kombinerat med ett starkt stöd för de som har stora svårigheter. Individualisering och socialt ansvar. Det är precis just det som är socialliberalism, även i skolpolitiken.

För det andra – företagande måste uppmuntras.

Den svenska socialdemokratiska jantelagen får sin förlängning i den socialdemokratiska svenska avundsjukan. Ingenstans märks detta tydligare än i attityden till företagsamhet.

Det är inget fel på stora företag. Tvärtom, de sysselsätter många människor, skapar tunga varumärken som kan förknippas med Sverige och ger jobb åt många underleverantörer. De stora företagen drar in stora exportintäkter till den svenska välfärden.

Men vi måste komma ihåg att stora företag har varit små. Och att även stora företag kan misslyckas och gå omkull. Jag växte själv upp i en bygd som präglades av stor oro när de stora bjässarna inom textilindustrin som givit jobb och försörjning åt familjer i generationer gick omkull på något enstaka årtionde.

Därför måste det hela tiden fyllas på med nya småföretag. Några av dem måste bli så framgångsrika att de växer sig till stora.

Tänk efter vilka som är de stora svenska bjässarna och hur de växte fram; Lars Magnus Ericson som konstruerade telefonen och lade grunden till dagens Ericson. Sven Wingquist som konstruerade kullagret och lade grunden för SKF. Gustav Larsson och Assar Gabrielsson som kom på den tokiga idén att bygga en bil, och som med det grundade Volvo. Utan dessa enskilda personer skulle företagen aldrig ha startats.

De rödgröna partierna tycker det är bra att det finns företag som ger jobb. Men de gillar inte företagare. De rödgröna partierna tycker det är bra att det finns starka företag som kan beskattas. Men de gillar inte vinster.

Men inga företag kan existera utan företagare.

Många småföretagare känner den iskalla attityden från omgivningen; om de misslyckas möts de av skadeglädje – om de lyckas möts de av avundsjuka.

Attityden till företagande måste förändras. Detta är en strategisk uppgift för Sverige!

Man måste också inse att framtiden välstånd kanske inte skapas i gårdagens branscher. Vilka som är framtidens branscher vet vi inte idag. Men vi vet att avmonopolisering öppnar nya möjligheter för kreativitet. Men beslut att lösa upp monopol har många motkrafter som slår vakt om sina särintressen och privilegier.

1913 upphävde Karl Staaffs liberala regering apotekens monopol på att tillverka läkemedel. Därmed lades grunden för den framgångsrika svenska läkemedelsindustrin. Medicinalstyrelsen och apotekarna var naturligtvis helt emot denna reform.

Två kontroversiella politiska beslut var förutsättningar för den framgångsrika svenska telekomindustrin. 1981 tog den dåvarande borgerliga mittenregeringen beslutet att tillåta Jan Stenbäcks företag, Comviq, att koppla sina samtal till det fasta telenätet. Televerket protesterade kraftfullt. På 90-talet tog den borgerliga regeringen beslutet att avreglera telekommarknaden. Mona Sahlin röstade nej. Utan dessa båda beslut hade Sverige aldrig blivit så framgångsrikt på IT-området.

Wilhelmina Skogh hade aldrig kunnat uträtta sina storverk inom turistnäringen utan att skråväsendets monopol avskaffades. Tänk på det, alla ni rödgröna, som försvarar dagens monopol i de stora kvinnodominerade branscherna i den offentliga sektorn.

För det tredje; det sociala skydds nätet.

För att våga satsa på nya idéer, att ta språnget ut i det okända – så måste det finnas ett skydds nät om man faller.

Det svenska sociala skydds nätet är tämligen finmaskigt. Ibland har det varit för finmaskigt. Skydds nätet ska just fånga den som faller, men inte i onödan snärja

den som kan för sig själv.

Samhällets socialförsäkringar är ett sätt för människor att försäkra sin inkomst, om man inte längre kan försörja sig genom arbete. Försäkringarna måste då vara utformade så att de på olika sätt stimulerar människor att gå tillbaka till vanligt arbete. Denna stimulans har tidvis varit otillräcklig.

Men på ett område är själva skyddsnetet otillräckligt. Att en miljon svenskar står utanför A-kassan är olyckligt, i synnerhet under dåliga tider. Jag vet att många valde att gå ur, när avgifterna höjdes 2007. Men sanningen är att huvuddelen av de som står utanför, gjorde detta även innan dess.

Man skulle ju kunna säga att den som står utanför A-kassan får skylla sig själv om de blir arbetslösa. Men, eftersom vi inte är beredda att låta människor svälta ihjäl, så blir det ju så att samhället i sista änden ändå måste ansvara för en basförsörjning, ytterst med socialbidrag. Då är det bättre att alla är med och betalar in en försäkringsavgift och sedan också är med i arbetslöshetsförsäkringen. Det är själva innebörden i en generell välfärdspolitik.

Det är obegripligt för mig att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet är emot en allmän arbetslöshetsförsäkring. Det kan bara förstås som att de är oroliga att färre då skulle vara fackliga medlemmar. Men jag har faktiskt större tilltro till facken än så.

Alla har idag sin inkomst försäkrad mot sjukdom och mot arbetskada.

Det är faktiskt dags att alla försäkras också mot arbetslöshet!

För det fjärde: Det måste löna sig att utbilda sig. Det måste löna sig att arbeta hårt, att ta ansvar på jobbet.

Alliansregeringen har sänkt skatterna på eget arbete, störst prioritet har givits åt människor med små och medelstora inkomster. Ett vårdbidrag har fått sin inkomstskatt sänkt med 1000 kronor i månaden.

Det är en inriktning som måste fortsätta. I vilken takt och i vilken omfattning får avgöras av den fortsatta ekonomiska utvecklingen. Precis just nu är utrymmet såklart mycket begränsat.

Men under nästa mandatperiod borde vi även kunna avveckla värnskatten. Värnskatten är en ren straffskatt på långa utbildningar och ansvarstagande och sänder en märklig signal.

Inställningen från vänsterhåll är att jämlikhet innebär att alla ska tjäna lika mycket. Det är en märklig attityd. Vår liberala inställning är att människor ska kunna påverka sin ekonomiska standard, genom sina livsval.

Samhället som helhet tjänar på att det lönar sig att anstränga sig hårt. Detta förstod faktiskt även Socialdemokraterna, i ett anfall av klarsynthet, när de gjorde skatteuppgörelsen med Folkpartiet 1989. Under några få år orkade Socialdemokraterna stå för principen ”hälften kvar”.

Mötesdeltagare! Att staten tillåter människor som arbetar hårt att kunna tjäna pengar är en förutsättning för att staten ska kunna hjälpa de människor som behöver samhällets stöd.

Socialdemokrater motarbetar rikedom! Liberaler motarbetar fattigdom!

Den stora liberala uppgiften i dagens politik är att utmana den socialdemokratiska synen på jämlikhet. Att skapa ett möjligheternas Sverige, som med utgångspunkt i allas lika värde också ser varje individs unika begåvning. Där det är okej att sticka ut, att höras och synas.

Socialdemokraternas ideal är landet Jante. Där ingen får sticka ut, synas eller höras för mycket. Där ingen får vilja för mycket eller lyckas bättre än någon annan. Där ingen ska tro att de är något.

För en liberal är landet Jante ett andefattigt land. Sverige har inte råd att slösa bort talang och begåvning, att kväva idérikedom och vilja.

Vårt uppdrag är att öka möjligheterna till klassresor som den Wilhelmina Skogh gjorde i början av 1900-talet. Den tidens klasskamp är över. Men arbetet för att ge alla människor möjlighet att nå sin fulla potential har bara börjat.

Tack för att ni har lyssnat.

Taggar

2000-tal, 2009, Almedalen, Folkpartiet Liberalerna, Liberalerna, Man

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/jan-bjorklund-almedalstal-2009>